



Rasespesifikk avlsstrategi for Engelsksetter



FURUKOLLENS FIGO
Foto: Ronny Bostrøm

Foto: Ronny Bostrøm



**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

1.	Om RAS.....	3
2.	Overordnet mål for rasen	3
3.	Rasens historie	3
4.	Rasens populasjon.....	4
4.1	Overordnet mål.....	4
4.2	Populasjonsstørrelse	4
4.3	Gjennomsnittlig kullstørrelse	5
4.4	Bruk av avlsdyr	6
4.5	Effektiv populasjonsstørrelse	7
4.6	Innavlsgrad (mye teori – hva er status for rasen??).....	8
4.7	Innhenting av avlsmateriale fra andre land.....	9
4.8	Kortsiktige og langsiktige mål.....	10
4.9	Tiltak for å nå målene	10
5.	Atferd.....	11
5.1	Overordnet mål.....	11
5.2	Status atferd.....	11
5.3	Kortsiktige og langsiktige mål.....	11
5.4	Tiltak for å nå målene	12
6.	Jaktegenskaper og jaktprøver	13
6.1	Overordnet mål.....	13
6.2	Dagens situasjon.....	13
6.3	Jaktlyst.....	13
6.4	Viltfinnerevne og viltfinnerindeks	14
6.5	Tomstand og fuglebehandling.....	15
6.6	Kortsiktige og langsiktige mål.....	18
6.7	Tiltak for å nå målene	18
7.	Helse	19
7.1	Overordnet mål.....	19
7.2	Sykdommer i rasen.....	19
7.3	Hofteleddsdysplasi (HD)	19
7.4	Ceroid Lipofuscinose (CL)	20
7.5	Progressiv retinal atrofi (PRA)	20
7.6	Hypotyreose og kløløsning	20
7.7	Andre sykdommer	21
7.8	Kortsiktige og langsiktige mål.....	21
7.9	Tiltak for å nå målene	22
8.	Eksteriør.....	22
8.1	Overordnet mål.....	22
8.2	Dagens engelsksetter.....	22
8.3	Kortsiktige og langsiktige mål.....	24
8.4	Tiltak for å nå målene	24

1. OM RAS

NKK har vedtatt at alle raser skal ha en rasespesifikk avlsstrategi (RAS). RAS skal bidra til tydelige definisjoner av målene klubbene har for rasen og strategien for å nå disse. RAS for engelsksetter er i hovedsak utarbeidet av NESK Avlsråd, med innspill fra medlemmer og oppdrettere. Dokumentet skal være et verktøy for engelsksettereiere og oppdrettere som motiverer til å arbeide samlet mot et felles mål om å bevare og forbedre rasen i et langsiktig perspektiv. RAS vil revideres hvert 5. år.

2. OVERORDNET MÅL FOR RASEN

Vår målsetning er å bevare og forbedre engelsksetterens gjennomsnitt for følgende egenskaper i prioritert rekkefølge:

- Mentalitet
- Jaktegenskaper
- Fysisk helse
- Eksteriør

For jaktegenskaper vil det i strategiperioden til RAS rettes et spesielt fokus på at engelsksetteren i løpet av den kommende generasjonen skal opprettholde eller svakt forbedre rasens gjennomsnitt for jaktlyst, samt at engelsksetteren skal bli djervere i fugl og stå mindre tomt.

3. RASENS HISTORIE

Setterrasene antas å stamme fra spanielen, som kom til de britiske øyer på 1200-tallet. Rundt 1500 hører vi om hunder som tar stand på trykkende fugler. Etter hvert ble mer langlemmede hunder krysset inn. Avlen kom inn i en stabil periode, og omkring 1750-1800 hører vi første gangen om egne setterstammer som holdes rene og gjør stor nytte som jakthunder.

I Tyskland, Danmark og Sverige jaktet man tidlig med stående hunder, såkalte hønsehunder. Danske jegere brakte med seg slike hunder til jakt i Norge. Men det var først i midten av forrige århundre, da de engelske "gentlemen" tok med sine settere hit til landet, at interessen for denne form for jakt ble vekket her hos oss.

Den moderne engelsksetter, slik vi kjenner den i dag, er i første rekke en enkelt manns verk, Edward Laverack (1798 - 1877). Han grunnla sin stamme på de "settere" han i 1825 fikk av presten Harrison, og som var et resultat av Harrisons over 30 års innavlsarbeide. Disse hundene hadde blod fra datidens forskjellige setterstammer, blant annet spanske jaktspaniels og franske og tyske langhårete hønsehunder.

Etter over 40 års konsekvent innavl på avkom etter setterne Ponto og Moll fremsto Laveracksetteren som en meget ensartet type; den var seig og utholdende og særdeles godt skikket til det den var avlet frem mot, nemlig rypejakt i de skotske "highlands". Laverack opplevde å få sin egen personlig utarbeidede standard anerkjent av "The English Setter Club" som den offisielle standard for engelsksetter.

Laveracks kennel ble senere overtatt av waliseren R. Purcell Llewellyn, som videreførdet stammen med den samme målsetting for øye. Man sier at den moderne, sosiale engelsksetter ble skapt av denne waliseren, som la avgjørende vekt på at engelsksetteren

ikke bare skulle være en fantastisk jakthund, men at den skulle være både funksjonell og vakker og fullt ut tilfredsstillende eksteriørstandardens krav.

Llewelins målsetting om en "dual purpose dog" har alltid vært grunnpilaren i de nordiske setterklubbers avlsarbeid. Og nettopp dette at engelsksetteren først og fremst er en hund utviklet for krevende høvfjellsjakt, men at den samtidig er vakker og sosial, gjorde den tidlig populær og etter hvert til den mest populære stående fuglehundrasen her i Norge.

4. RASENS POPULASJON

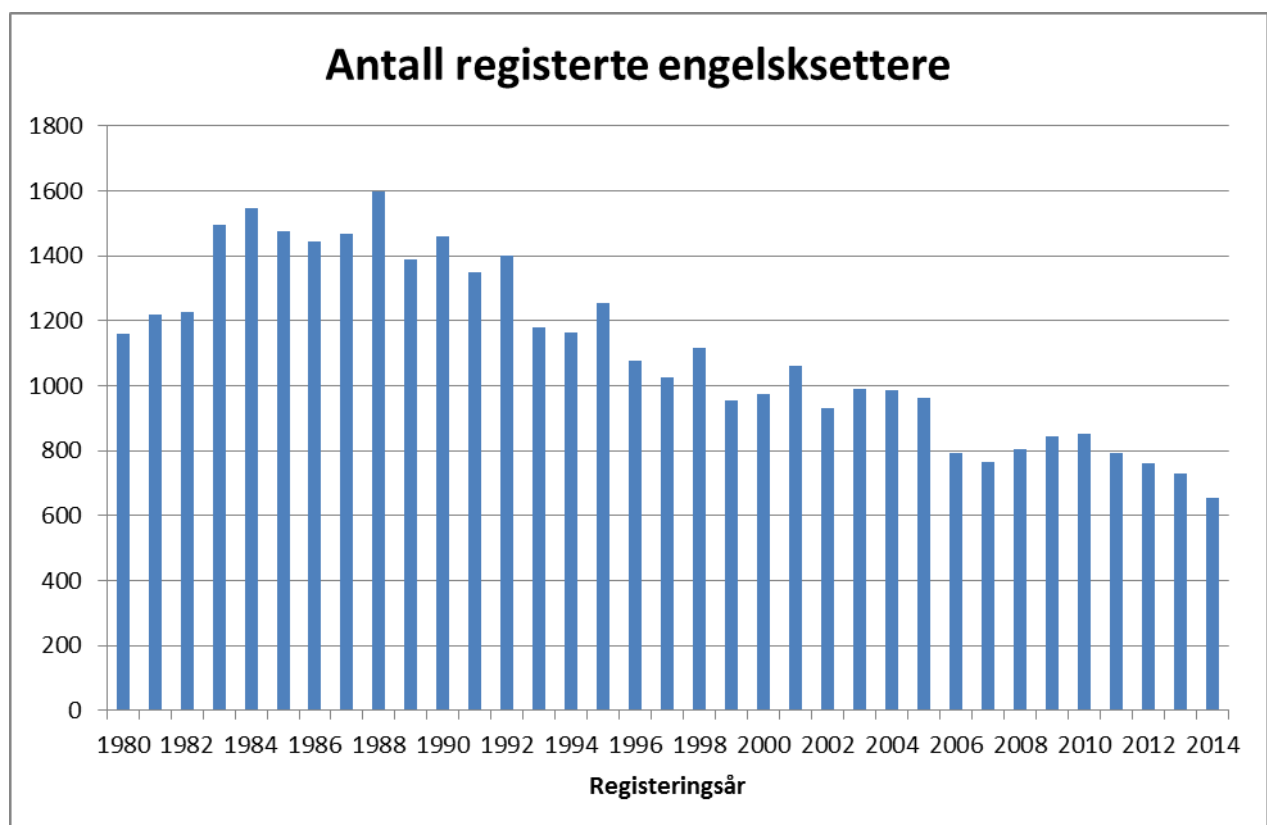
4.1 Overordnet mål

Tilstrekkelig genetisk variasjon og en sunn forvaltning av engelsksetteren som rase skal sikres ved at den effektive populasjonsstørrelsen holdes over 200. Den gjennomsnittlige innavlsgraden over en 5-årsperiode skal ikke overstige dagens nivå på 3%.

4.2 Populasjonsstørrelse

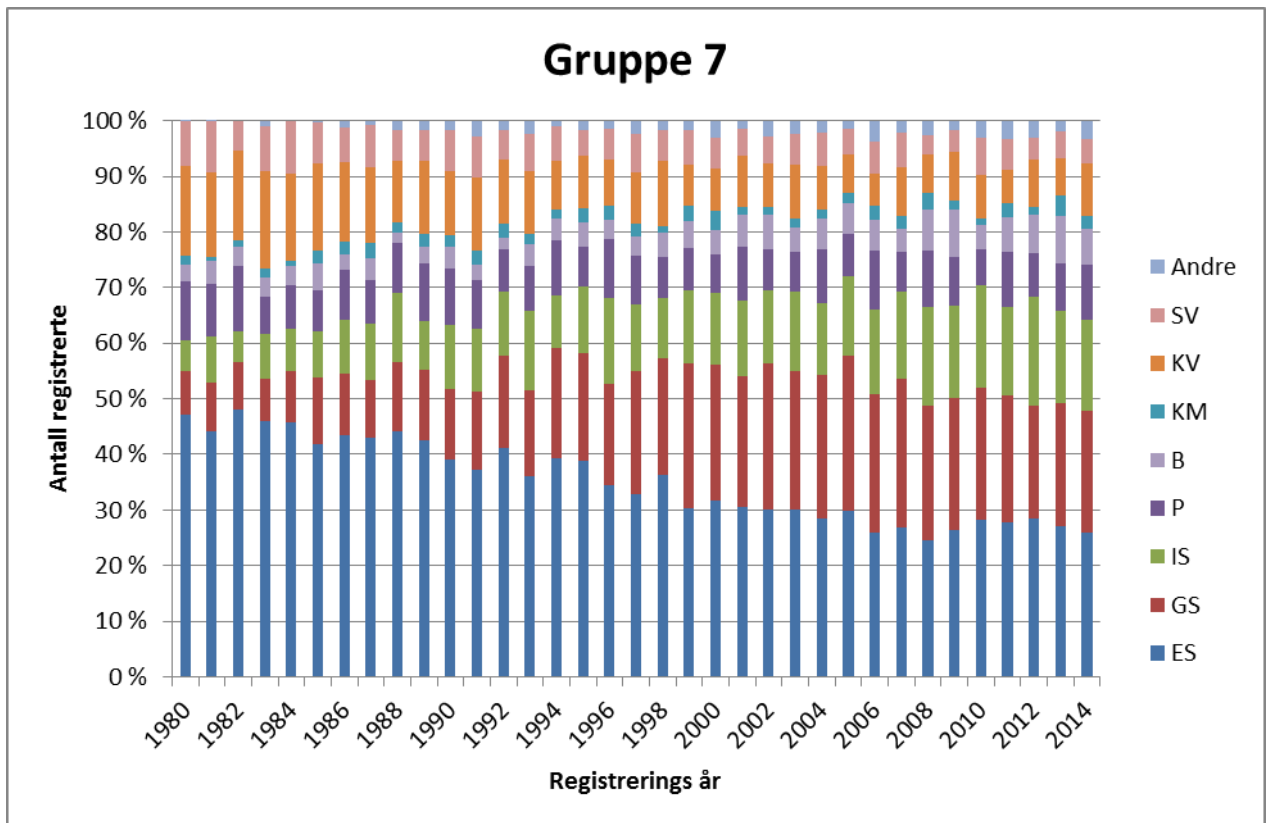
Figur 1 viser antall norskfødte, NKK-registrerte valper i perioden fra 2005 til 2014.

Fallende registreringstall har vært en sammenhengende trend siden 2009 og 2010 da det ble født oppunder 900 hunder. De siste to årene har antall registrerte hunder falt kraftig, og i 2014 ble det født ca. 650 engelsksettere.



Figur 1 – Antall registrerte engelsksettere

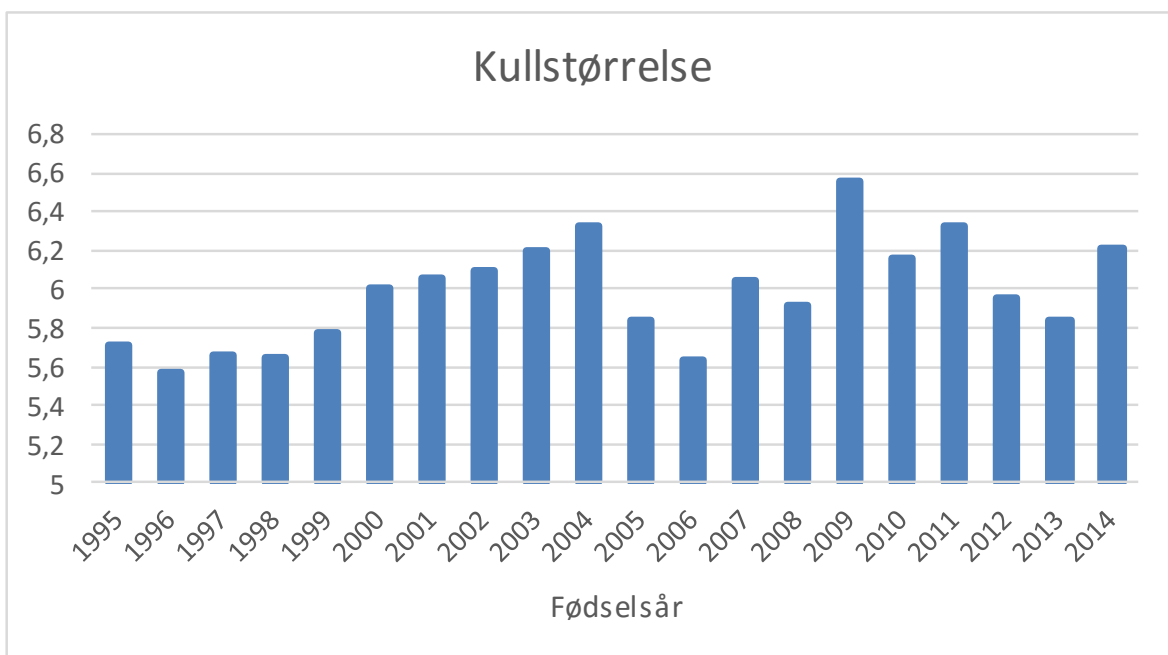
Som det fremkommer av figur 2 har også den prosentvise andelen som kjøper engelsksetter falt fra 1980 til i dag. På 80-tallet kjøpte ca. 45% av de som kjøpte stående fuglehund en engelsksetter, nå er det under 30%.



Figur 2 – Andel registrerte hunder i gruppe 7

4.3 Gjennomsnittlig kullstørrelse

Figur 3 viser antall norskfødte NKK-registrerte valper i perioden fra 1995 til 2014. Gjennomsnittlig kullstørrelse i denne perioden har vært 5,97 valper per kull. Kullstørrelsen har variert fra 5,71 valper pr. kull i 1995, til 6,21 valper per kull i 2014.

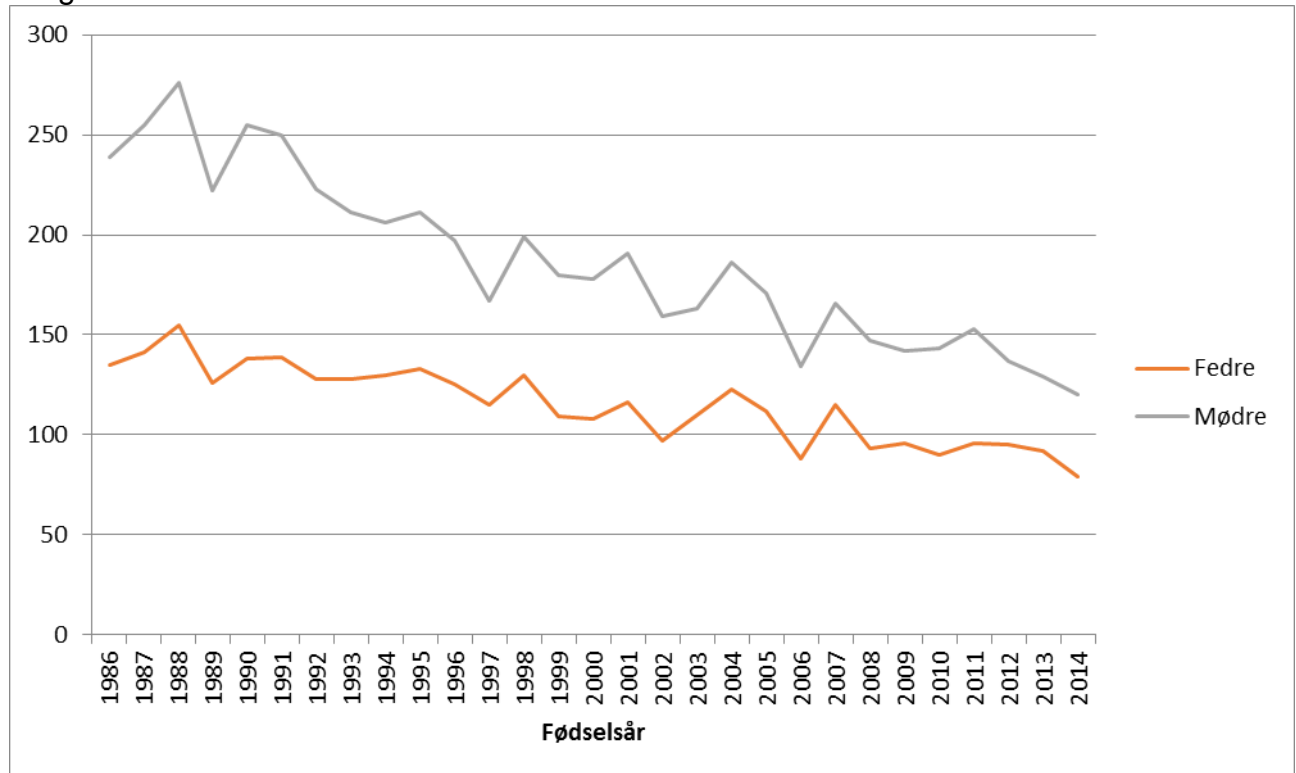


Figur 3 – Kullstørrelse

4.4 Bruk av avlsdyr

Overfor NKK er det lite som begrenser hvilke hunder som benyttes i avl. Ansvar for å vurdere hvilke kvaliteter det enkelte individ har som avlsdyr hviler på den enkelte oppdretter. Av 107 valpekull i 2014 var hele 70 av kullene etter foreldre der begge foreldrene var premiært på jaktprøver. Kun 12 var fra kull der ingen av foreldrene var premiært.

Ser vi på antall foreldre over tid, ser vi at det samlede antallet går ned mens antallet fedre holdes konstant. Dette indikerer at avlen er spredd ut på flere hannhunder i dag enn tidligere.



Figur 4 – Antall foreldre over tid

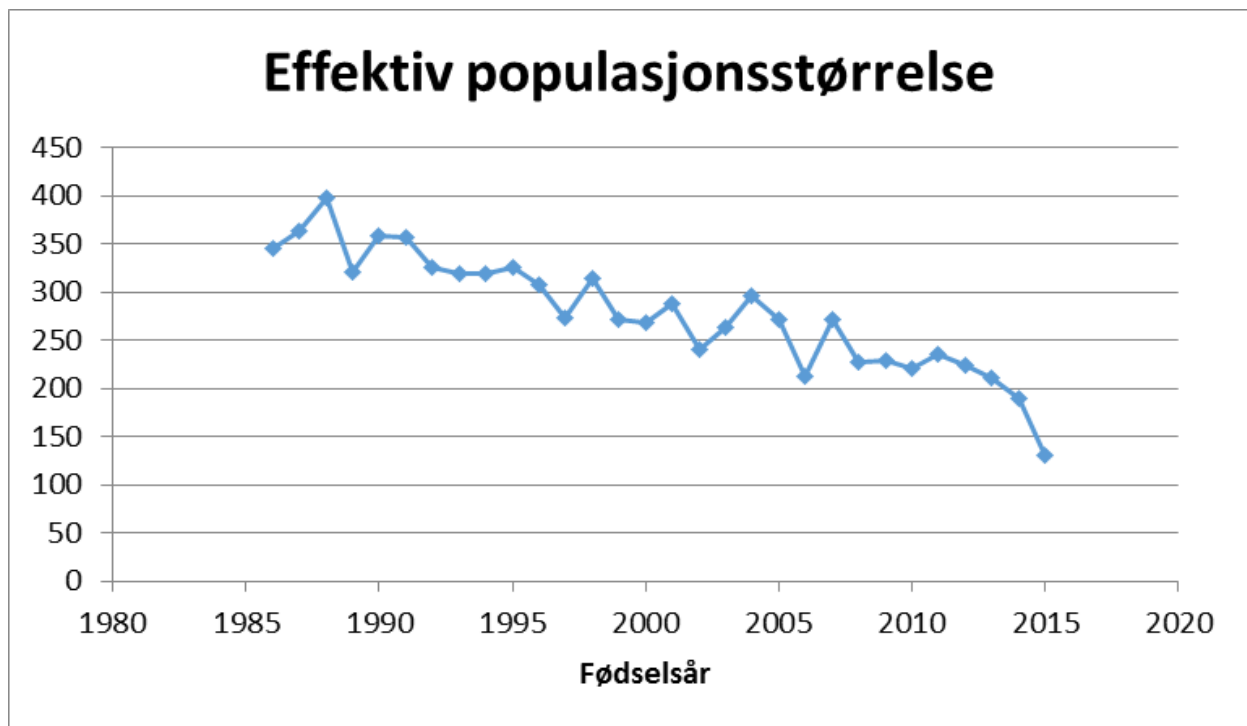
Nedenfor er det en liste over hannhunder som er født etter år 2000 som er brukt i avl. Det er totalt født 6848 valper etter hannhunder som er født etter år 2000. De 30 mest brukte hannene er listet opp nedenfor, disse har 2823 valper etter seg noe som utgjør 39 % av fødte valper etter hannhunder født etter år 2000.

Far	Regnummer	Født	Antall avkom
Berkjestølen's Hi-Treff	11662/00	2000	217
Black	LOI02/114825	2002	175
Limingruet's Hi-Troll	21553/06	2006	173
Blå Vegen's Raid	04885/00	2000	135
Berguglas Hi-Trøkk	07029/06	2006	129
Gallok's Kustus	07124/05	2005	114
Axel De Valpanaro	LOI02133530	2002	109
Rotuas Athos Fra Juni	07737/04	2004	107
Nordvestjyden's Z.Bassino	DK22836/2005	2005	105
General Sniff Av Skåpleinun	NO47435/12	2012	104

Totti	20417/06	2006	104
Sørbølfjellet's Zizou	13984/07	2007	99
Tarpan's Indy	23979/05	2005	95
Østkysten's Vito	DK24271/2008	2008	94
Nordvestjyden's Flaks	DK10119/2011	2011	88
Hågakollen's Tor	08060/05	2004	87
Slottvidda's I M Ramses	10327/07	2007	80
Kvernmomarka's Troll	20407/02	2002	78
V' Luca Du Mas D'eyraud	LOF177682	2004	71
Langvella's Kjapp	03993/03	2003	70
Langsifjellets Trigger	22964/04	2004	68
Østheia's Eend Jagter	07572/06	2006	67
Løvenskarets Birk	NO37030/11	2010	63
Storbakken's Gottlob	08871/04	2004	60
Berkjestølen's Zorro	09301/04	2004	59
Borderhaugen's Otto	14728/05	2005	58
Streitkampen's Charlie	03347/03	2002	55
Vinterveiens Flekk	10852/00	2000	55
Molias Iso	11638/03	2003	53
Hardvolla's Chef	19462/08	2008	51

4.5 Effektiv populasjonsstørrelse

Effektiv populasjonsstørrelse for en rase er et mål på hvor mange ubeslektede hanndyr og hunddyr som bidrar med gener til neste generasjon. Fordi man som regel har en skjev kjønnsfordeling av avlsdyr (få hanndyr og mange hunddyr) er den effektive populasjonsstørrelse som regel vesentlig lavere enn det faktiske antall dyr i rasen. Hos engelsksetter er i tillegg en sterk seleksjon på jakttegenskaper med på å begrense antallet avlshunder som blir brukt i hver generasjon. I tillegg tas det hensyn til mentalitet og helsestatus ved valg av avlsdyr. Dette fører til en reduksjon av den effektive populasjonsstørrelsen, og en økning av innavlsgraden i populasjonen. Utfordringen for en brukshundrase som vår er å finne en optimal balanse mellom avlsmessig fremgang gjennom seleksjon og en så liten innavlsøkning som mulig. Bruk av avlsdyr fra utlandet og import av utenlandske avlshunder til Norge påvirker den effektive populasjonsstørrelsen i positiv retning. Det har vært fall i antall fødte valper per så det er naturlig at et fall i effektiv populasjonsstørrelse.

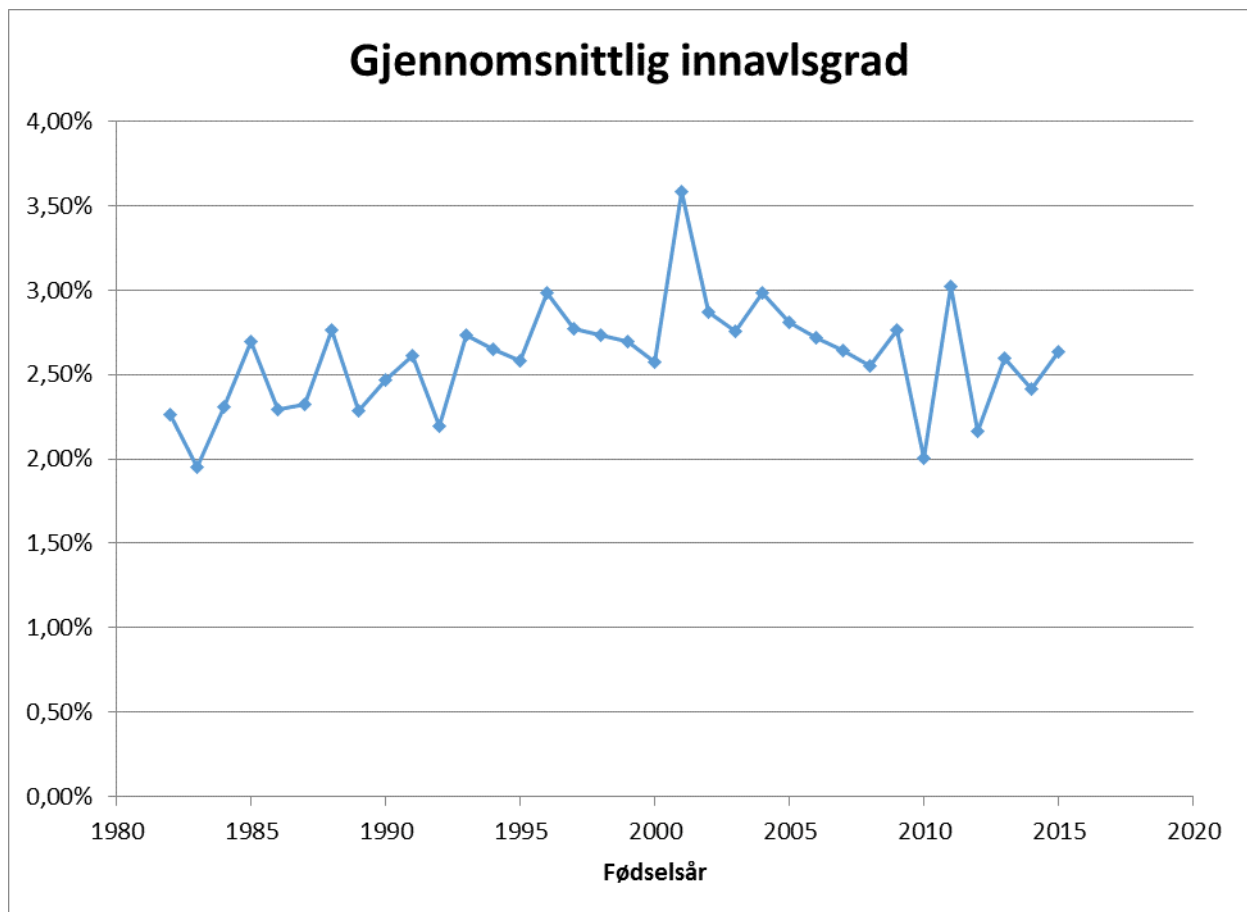


Figur 5 – Effektiv populasjonsstørrelse

4.6 Innavlsgard

NKK skriver i sine etiske grunnregler for avl og oppdrett at matadoravl og sterk innavl bør unngås. De samme grunnreglene slår fast at det ikke skal foretas parringer mellom far/datter, mor/sønn, søsken og tilsvarende tette parringer (innavlsgard $\geq 25\%$). En tommelfinger-regel når det gjelder avl er at en hannhund ikke bør være far til mer enn 5 % av sin generasjon, helst ned mot 3% i en stor rase.

Avlsrådet fikk for noen år tilbake beregnet en slektskapsindeks, som gir et mål på slektskap mellom hunder i populasjonen. Denne beregningen tar for seg hver enkelt hund i populasjonen fra 0 til 7 års alder, og beregner innbyrdes slektskap basert på stamtavlen 10 generasjoner bakover. Dess høyere slektskapsprosenten er, dess større sjanse er det for at den genetiske variasjonen er liten. Beregningene viser at det innbyrdes slektskapsforholdet har sunket de siste årene, til tross for at avlshunder fra enkelte linjer er blitt benyttet vesentlig mer enn ønskelig. Grunnen til dette er import av nye, ubeslektede avlsdyr. Nedenfor er gjennomsnittlig innavlsgard for valper født per år.



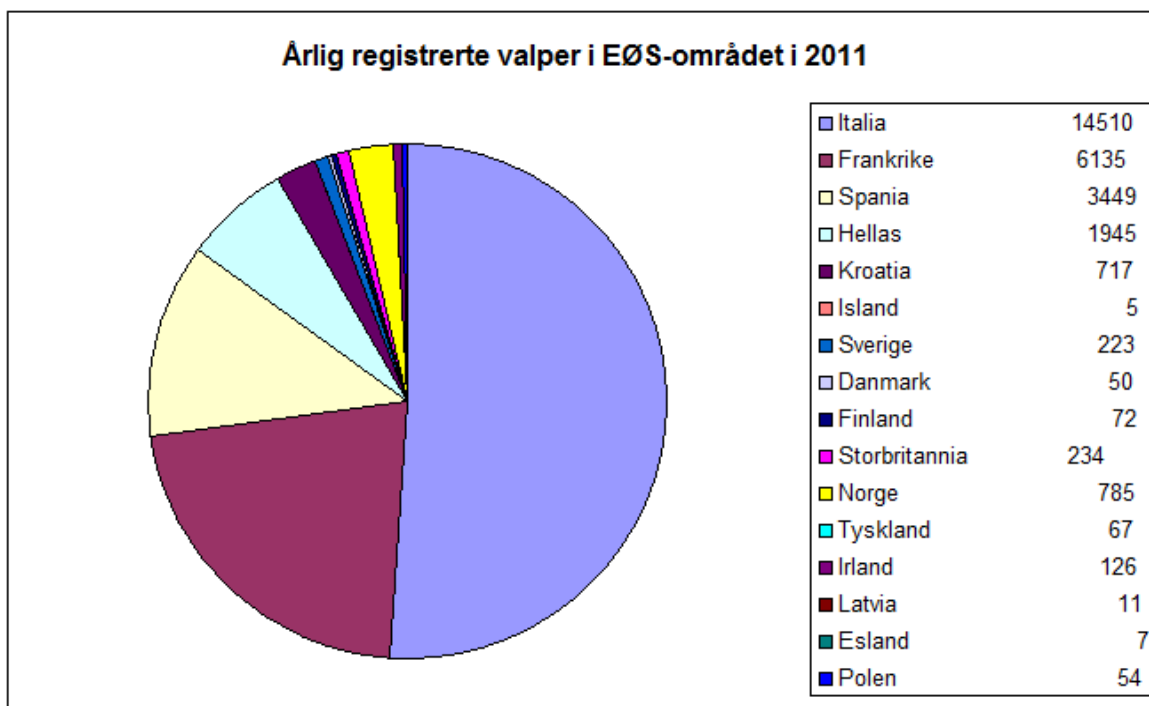
Figur 6 – Gjennomsnittlig innavlsgrad

4.7 Innhenting av avlsmateriale fra andre land

I tillegg til den norske populasjonen har vi mindre populasjoner både i Sverige og Danmark hvor det utveksles hundemateriale jevnlig. Tidligere har vi hatt en betydelig import fra USA, og i de senere årene også mange fra Sør-Europa og da spesielt fra Italia som har en stor populasjon av engelsksettere.

Figur 7 viser en oversikt over antall registrerte engelsksettere innen EØS-området. Den norske populasjonen er i likhet med den svenske og den danske godt kontrollert ved at en stor andel av hundene er stilt både på jaktprøve og på utstilling. 30 % av populasjonen er stilt på utstilling og 35 % er bedømt på jaktprøve. Dette har blant annet gitt et godt grunnlag for avkomsgransking av våre avlshunder.

Populasjonen ellers i Europa avviker ikke vesentlig fra den norske verken i eksteriør eller når det gjelder bruksegenskaper. Showsettertypen, slik den beskrives i standarden i rasens hjemland England, er svært lite utbredt i Norge og ellers i Norden, bortsett fra i Finland.



Figur 7 – Registrerte hunder i EØS-området

4.8 Kortsiktige og langsiktige mål

- Legge forholdene til rette for at flere hannhunder brukes.
- Opprettholde begrensninger på antall avkom registrert i Norge etter godkjente avlshanner.
- Legge forholdene til rette for hente avlsmateriale fra utlandet.
- Beregne og overvåke genetisk variasjon i rasen.

4.9 Tiltak for å nå målene

Avlsrådet skal oppdatere og publisere statistisk materiale fortløpende i strategiperioden. Vi vil med dette rette fokus på parametere som kan bidra til å øke rasens effektive populasjonsstørrelse. Videre vil det gi fortløpende orientering og måling av tiltakenes effekt.

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
4.1	Promotere engelsksetteren som jakthund	NESK.no, Facebook, Fuglehunden Messer etc	Løpende gjennom strategiperioden
4.2	Fremlegging oversikt antall fødte engelsksettere	Årsberetning	Årlig hele strategiperioden
4.3	Publisering av grenser for matadoravl og publisering av de til enhver tid mest benyttede hannhunder	Årsberetning, NESK.no	Årlig hele strategiperioden

4.4	Publisering av innavsgrad på alle paringer som legges ut på valpelista	Valpeliste i Datahound	Løpende gjennom strategiperioden
4.5	Rådgi ved import av utenlandske hunder gjennom informasjon på hjemmeside og samarbeid med andre raseklubber og oppdrettere.	NESK.no	Løpende gjennom strategiperioden
4.6	Publisere oversikt over kullenes innavsgrad og gjennomsnittlig innavsgrad	NESK.no, Valpeliste i Datahound Fuglehunden	Løpende gjennom strategiperioden

5. ATFERD

5.1 Overordnet mål

Engelsksetteren skal være en utpreget vennlig hund med rolig temperament. Den skal være våken og energisk og gi inntrykk av å inneha stor jaktlyst, samtidig som den evner å beholde roen i stressede situasjoner på jakt og jaktprøver.

5.2 Status atferd

Hundenes mentale helse er en egenskap som alltid må ligge i bunnen for avl. Gemytt på hunder er arvelig, men miljøpåvirkninger har stor betydning. Det er vanskelig å skille årsakene til uønsket gemytt, og avlsrådets holdning er at hunder med dårlig gemytt ikke skal avles på uansett årsak.

Mentalitet er et vidt begrep som omfatter mange egenskaper. Inkludert i disse er blant annet adferd overfor mennesker og andre hunder. I tillegg er hundens psyke særdeles viktig for en brukshund. Den må kunne tåle både lyden av haglekudd, den må kunne takle nye steder og situasjoner, og den må kunne tåle å være ute i all slags vær. Andre egenskaper som kommer innunder mentalitet, og som har stor innvirkning på bruksegenskaper, er dresserbarhet, evnen til å være konsentrert om en arbeidsoppgave og evnen til å kunne roe seg ned etter aktivitet og innendørs. I tillegg ønsker man ikke hunder som lager mye lyd, eller som bjeffer. Det er ingen spesifikke mentaltester som er utviklet for fuglehunder, men både under jaktprøver og utstillinger har dommere mulighet og plikt til å rapportere uønsket adferd.

Engelsksetteren i Norge er generelt en funksjonell, sunn hund med stabil psyke. Den er vennlig og sosial i sin omgang med så vel mennesker som andre hunder, og den egner seg av den grunn meget godt som familiehund.

Det er ingen vesentlige atferdsproblemer i rasen, og kun to hannhunder har blitt utestengt fra konkurranse på grunn av dårlig gemytt de siste fem årene.

5.3 Kortsiktige og langsiktige mål

- Bevare og videreutvikle den stabile mentaliteten til engelsksetteren.

- Ikke bruke engelsksettere som har negative anmerkninger på gemytt fra offisielle arrangement i avl

5.4 Tiltak for å nå målene

Velfungerende hunder er en forutsetning for at vår jaktform skal kunne vinne forståelse og videreutvikles. Ingen andre gode egenskaper kan veie opp for dårlig gemytt.

Engelsksetterens gode gemytt er av uvurderlig verdi for at individene skal kunne utføre sine arbeidsoppgaver som jakthund og som trygge, hengivne familiehunder. Å anvende hunder med dårlig gemytt i avlen er fra raseklubbens ståsted uakseptabelt.

Vi ønsker at oppdrettere har fokus på stressnivået på avlshundene. Hunder med høyt stressnivå vil lett miste både krefter og konsentrasjon på jakt, utstillinger og jaktprøver. Vi ønsker derfor hunder med lavt stressnivå.

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
5.1	Etablere system for registrering og arkivering av opplysninger om negativt gemytt fra jaktprøver og utstillinger	Registrere i NESK's hundedatabase på individ	Løpende gjennom strategiperioden
5.2	Individer med anmerkning om uønsket adferd vil ikke kunne godkjennes som NESK avlshunder eller få dispensasjon ved søknad om parring av eldre tise		Løpende gjennom strategiperioden
5.3	Informere løpende om engelsksettere som har anmerkning om uønsket adferd fra offisielle arrangement	NESK.no, Hundedatabase, Årsberetning	Løpende gjennom strategiperioden
5.4	Avlsrådet kontakter eiere av hunder som får negative bemerkninger på gemytt fra offisielt arrangement med anmodning om at hunden ikke benyttes i avl.	Telefon, e-post	Løpende gjennom strategiperioden
5.5	Oppfordre jaktprøvedommere til å bli flinkere til å anmerke uønsket adferd på jaktprøveskjemaet.	Henvendelse RU og FKF-Dommerutvalget	2016
5.6	Ikke ta ut hunder som har anmerkning om uønsket adferd til å representere klubben ved lag konkurranser.		Løpende gjennom strategiperioden

6. JAKTEGENSKAPER OG JAKTPRØVER

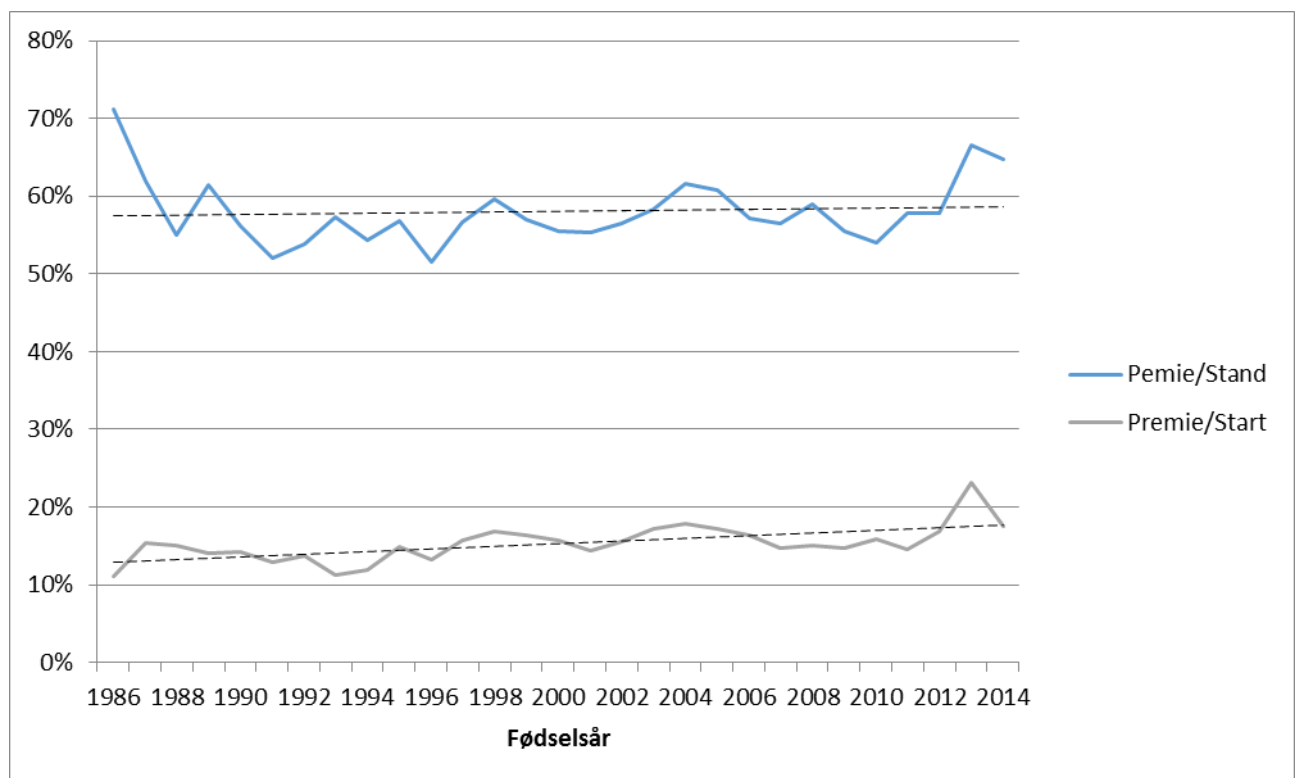
6.1 Overordnet mål

Engelsksetteren skal være jegerens og prøvedeltageres førstevalg. Rasen skal karakteriseres ved stor jaktlyst og høy effektivitet både i søk og i behandling av fugl.

6.2 Dagens situasjon

Engelsksetteren er en stående fuglehund og fra rasens opprinnelse har denne egenskapen vært foredlet gjennom målrettet avl. Engelsksetterens bruksegenskaper skal bygge opp under både det jaktlige og muligheten til å bruke hunden i et allsidig friluftsliv utenom jakt sesongene. Jaktprøvene er en viktig arena for å vurdere disse egenskapene. Engelsksetteren plasserer seg helt i den ypperste eliten og rasen har en stor bredde. Data fra jaktprøver registreres i DogWeb, og de brukes aktivt av NESK for å vurdere engelsksetterens utvikling.

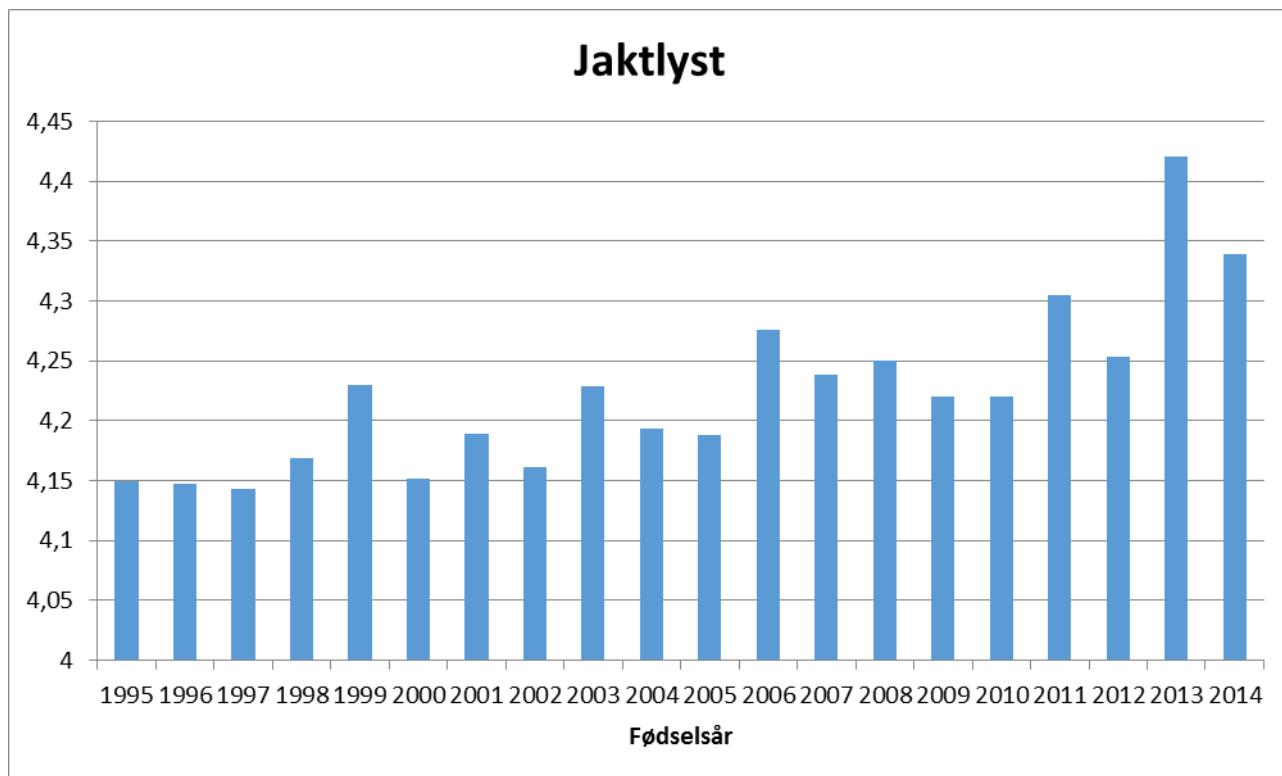
Figur 8 viser at engelsksetteren de siste 20 årene har hatt en svak positiv utvikling både med tanke på premie per stand og med tanke på premie per start.



Figur 8 – Premie per start og premie per stand

6.3 Jaktlyst

FKFs dommerutvalg (DU) så på et stort tall materiale i tilknytning til dommerkonferansen i 2012 der konklusjonen var at det er samsvar mellom jaktlyst og fart. Det er også en klar sammenheng mellom jaktlyst og viltfinnerevne. Figur 9 viser utvikling av jaktlyst over tid.



Figur 9 – Jaktlyst

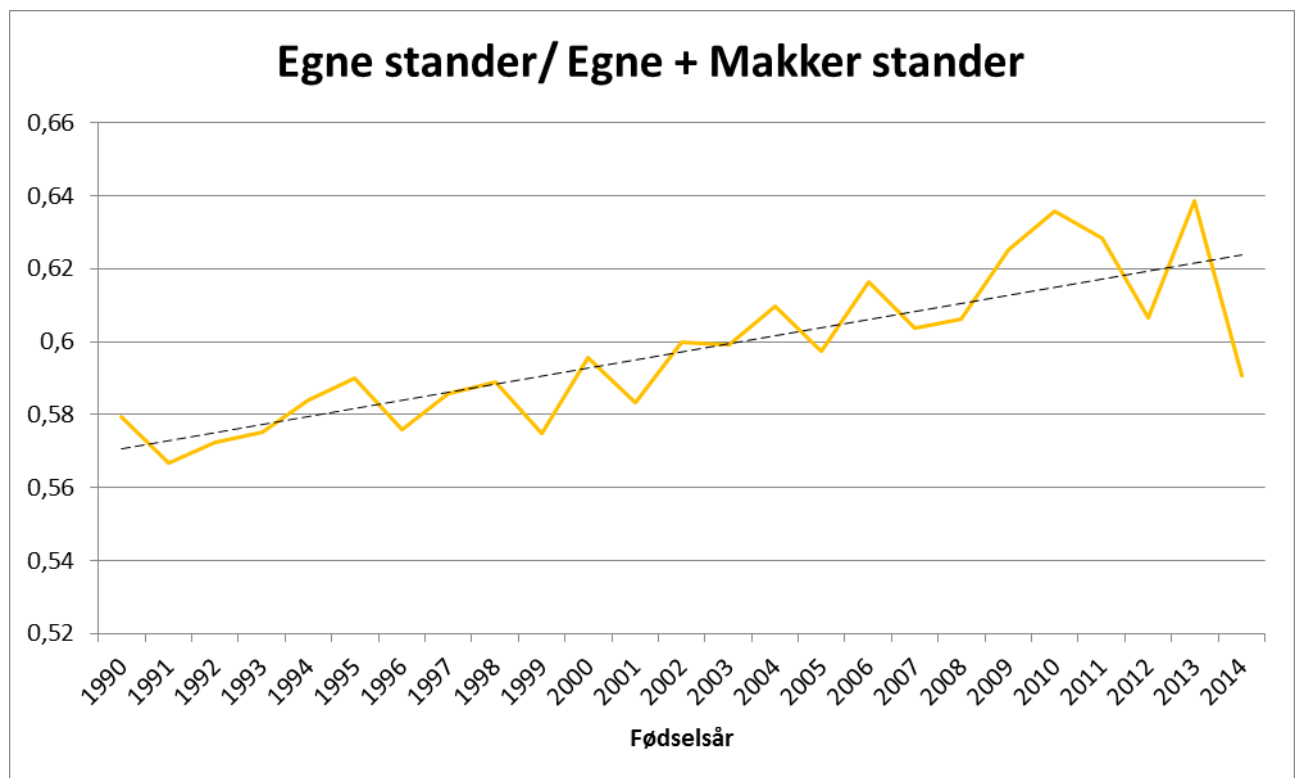
Tidsserier viser at engelsksetteren både med tanke på jaktlyst og fart har en stabil trend, med et gjennomsnitt som ligger over eller på høyde med de andre rasene det er naturlig å sammenlikne seg med.

6.4 Viltfinnerevne og viltfinnerindeks

Avlsrådet har tatt ut data fra DogWeb og sett på viltfinnerevnen til engelsksettere.

Avlsrådet beregnet en viltfinnerindeks for engelsksettere som har startet på jaktprøve i løpet av de 10 siste registreringsår.

For å vurdere om det har vært noen utvikling i rasen på dette området så har gjennomsnittlig viltfinnerevne per registreringsår blitt plottet i et diagram som vist nedenfor.



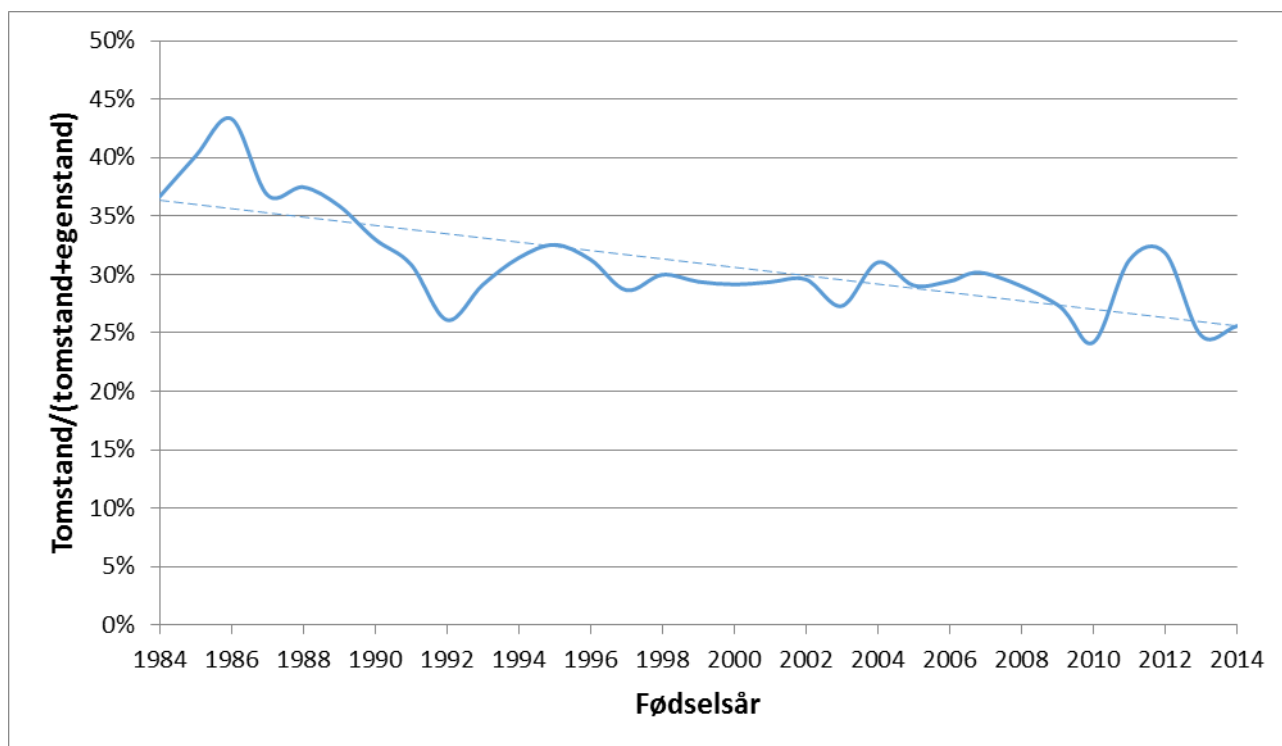
Figur 10 – Viltfinnerevne

En ser en gjennomsnittlig positiv utvikling, da engelsksetteren finner mer fugl enn makker for hvert registreringsår. Det er en nedgang i i 2014, sist disse data ble fremstilt i årsberetningen 2014 hundene som var født i 2013 hadde en nedgang men som nå får en oppgang. En årsak til dette kan være at disse årskullene foreløpig har relativt få starter da disse individene fremdeles er unge der med blir det stor usikkerhet for unghundene mens de eldre generasjoner har fått flere starter som gir en større sikkerhet.

6.5 Tomstand og fuglebehandling

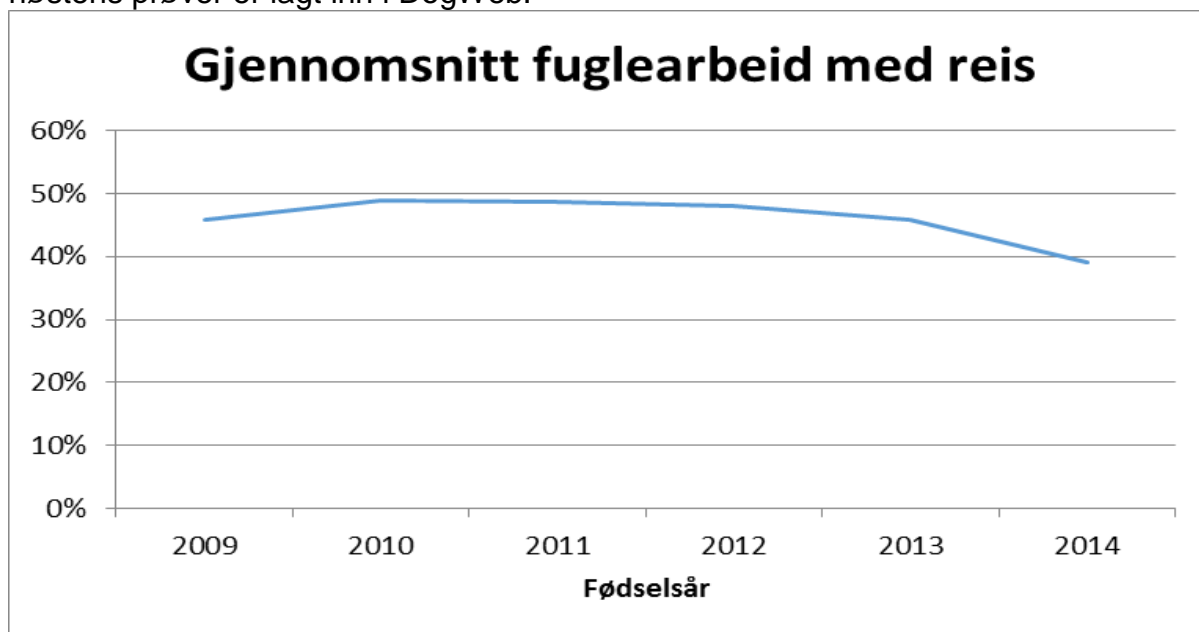
Mange engelsksettere var tidligere ikke tøffe nok i fugl og hadde en stor andel tomstander. Det har vært et stort fokus på dette i flere år, noe som har gitt resultater.

Figur 11 viser utviklingen i andelen tomstander for engelsksettere de siste 20 årene. Som det fremkommer av tabellen har engelsksetteren hatt en positiv utvikling i perioden og andelen tomstander har gått ned.



Figur 11 – Andel tomstander

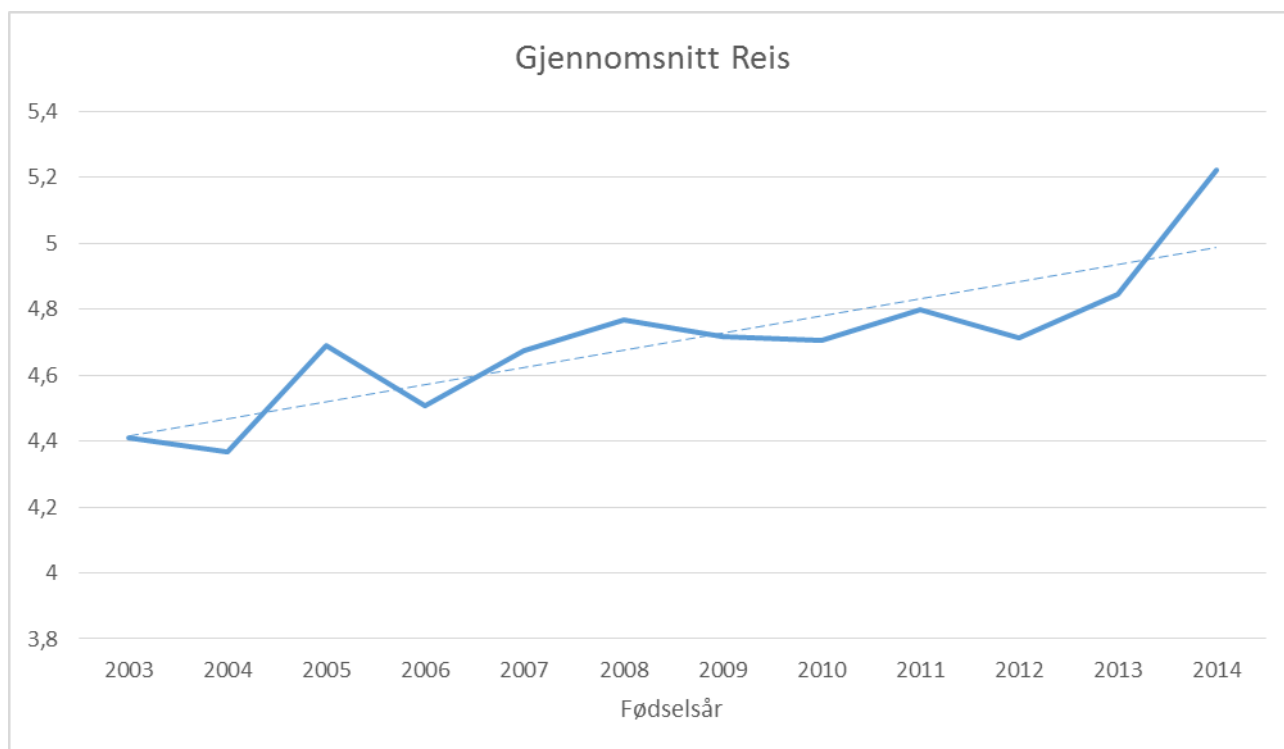
Figur 12 viser prosentandelen fuglearbeid hvor hunden har vist reis av egne stander. Vi har hunder som får vist reis i nesten alle situasjoner, mens andre med svært mange fuglearbeid nesten aldri får vist reis. For rasen samlet er det en svakt fallende trend i tidsperioden 2009 til 2014. De eldre hundene har flere prøvestarter og flere fuglearbeid enn de yngre og statistikken for disse årgangene er sikrere. For hundene som er født i 2014 er det i hovedsak bare vinter prøvene i 2015 som er registrert, da kun et fåtall av høstens prøver er lagt inn i DogWeb.



Figur 12 – Andel fuglearbeid med reis

Figur 12 viser rasens utvikling med hensyn på reis. En har skalert reis hvor en har vektet reisen i positiv retning mot djerv reis. Indeksen vil da gå fra 1 til 6 som er det høyeste.

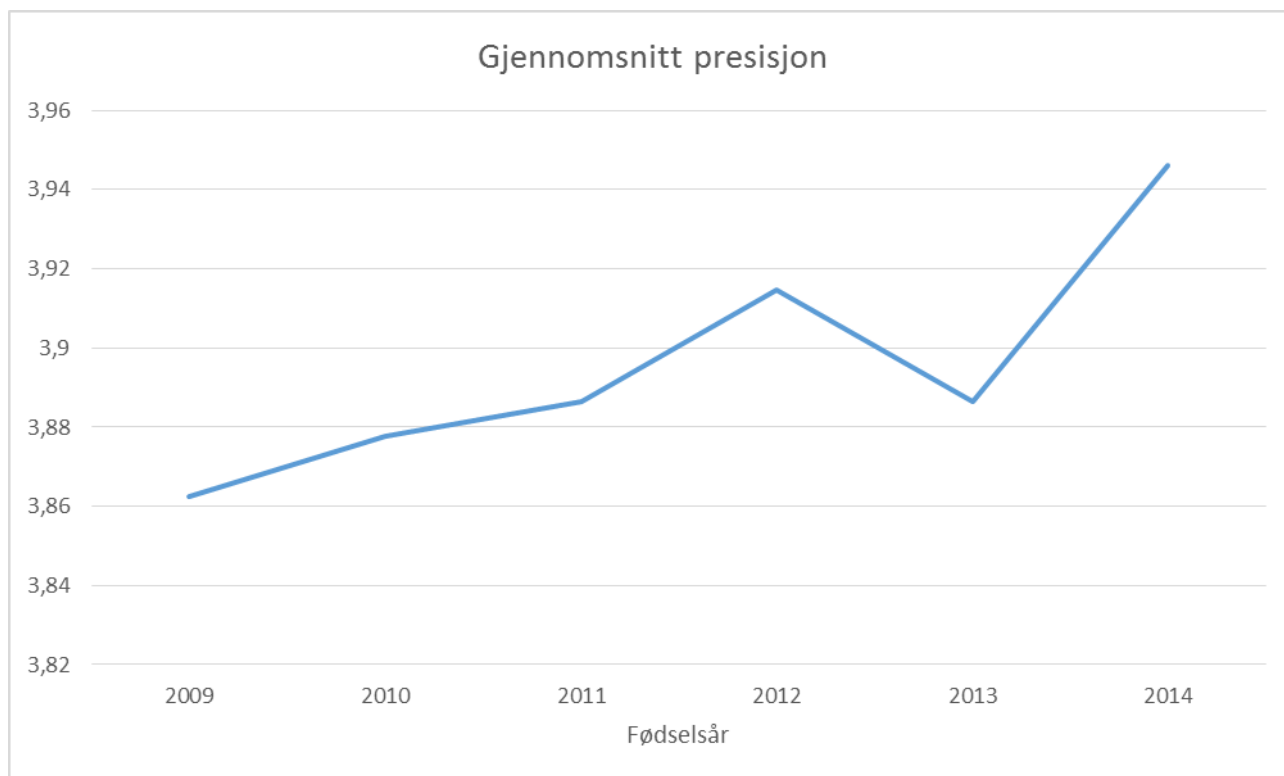
Figuren indikerer en oppadgående trend. De siste årskullene (2013 og 2014) er unge og kanskje ikke ferdig dresserte og kan derfor fremstå som en god del friskere i reisen enn eldre årganger.



Figur 13 – Gjennomsnittlig reis

Prøveskjemaet for reis og presisjon endret seg i 2009, og ved beregning av indeks for reis er det kun data fra og med dette tidspunktet som benyttes. I perioden fra 2009 så har det vært en positiv utvikling på presisjonen. Indeksen for presisjon er vektet slik at presis får høyest vektning og så går det nedover med de mer upresise presisjonene som en hund kan få på kritikken. Indeksen er beregnet slik at den høyeste karakteren en kan oppnå er 4.

Figur 13 viser at gjennomsnitt presisjon i forhold til fødsels år. Grafen indikerer at vi har en fin oppadgående trend for rasen.



Figur 14 – Gjennomsnittlig presisjon

6.6 Kortsiktige og langsiktige mål

Vi ønsker å opprettholde og videreutvikle de gode jaktenskapene. Dette måles ved at:

- Engelsksetteren skal i løpet av den kommende generasjonen opprettholde eller svakt forbedre rasens gjennomsnitt for jaktlyst
- Engelsksetteren skal bli enda djervere i fugl
- Rasens gjennomsnitt for tomstander skal reduseres i løpet av den kommende generasjonen.

6.7 Tiltak for å nå målene

For å lykkes i hundeavlen er det viktig å vite mest mulig om flest mulig - og selektere avlsdyr på grunnlag av dette. Og noen egenskaper må vektlegges mer enn andre. I denne sammenheng er klare prioriteringer og informasjon viktig. Det er oppdretterne som felles er ansvarlige for avlsarbeidet som skjer innen rasen. Avlsrådets og klubbens ansvar er å tilgjengeliggjøre data og fakta som underlag for gode valg hos oppdretterne.

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
4.1	Tilgjengeliggjøre informasjon om jaktlyst og vilfinnerevne	NESK.no, Datahound, Årsberetningen	Løpende
4.2	Tilrettelegge informasjon om reis, presisjon og tomstander	Datahound	Løpende
4.3	Revurdere kriterier som skal stilles for NESK avlshunder	Årsberetning, NESK.no Fuglehunden	2016

7. HELSE

7.1 Overordnet mål

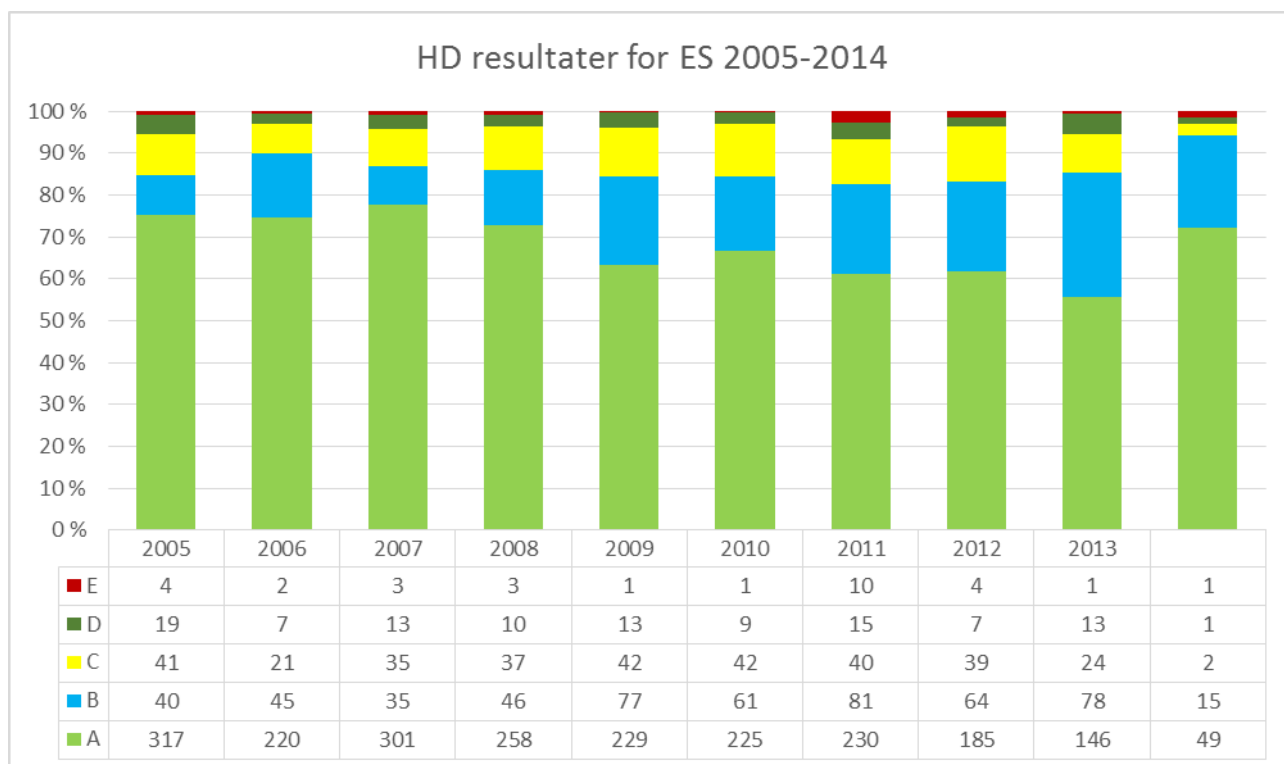
Det er et mål å opprettholde engelsksetterens generelt gode helse som gjør den velfungerende til aktiv bruk i jakt og konkurranser. Det er ønskelig å redusere problemer knyttet til skjelett og ledd.

7.2 Sykdommer i rasen

Engelsksetteren er generelt en hunderase som har god helse, og NESK har gjennom mange års arbeid med registrering en god oversikt over rasen når det gjelder forekomst av enkelte sykdommer.

7.3 Hofteleddsdysplasi (HD)

Hofteleddsdysplasi er en utviklingsfeil i et eller begge hofteledd, og fører til at lårhodet ikke er godt tilpasset hofteskålen. Det dannes sekundærforandringer i form av forkalkninger rundt leddet, som kan føre til redusert bevegelighet og smerter. Utvikling av HD skyldes både arvelige- og miljømessige faktorer. I tillegg til status etter røntgen får hver hund i tillegg en HD-indeks, som er beregnet ut ifra egen og nære slektingers HD-diagnose. Indeksen indikerer hvordan hundens avlsmessige egenskaper er i forhold til rasens gjennomsnitt.



Figur 15 – HD-resultater fra 2005-2014

7.4 Ceroid Lipofuscinose (CL)

Ceroid lipofuscinose er en arvelig sykdom som angriper hundens sentralnervesystem. Sykdommen er dødelig og er den mest alvorlige arvelige lidelsen på engelsk setter. Sykdommen har en autosomal recessiv arvegang, dvs. at et individ må få et slik gen fra begge foreldrene for å utvikle sykdommen. Etter innførsel av registreringsrestriksjoner er CL ikke lenger utbredt i rasen.

7.5 Progressiv retinal atrofi (PRA)

PRA er betegnelsen på en sykdom som angriper synscellene i øynenes netthinner og som gradvis medfører tap av syn.

Sykdommen er arvelig betinget og kan avdekkes med en gentest som enten kan tas som en svaber fra munnhulen eller med en blodprøve. Resultatet av testen blir registrert i DogWeb med følgende mulige diagnoser:

Diagnose	Forklaring
Fri	Hunden bærer ikke genet for sykdommen det er testet for
Bærer	Hunden er frisk, men bærer genet for sykdommen PRA. Den vil aldri selv utvikle sykdommen.
Syk/affisert	Hunden har fått PRA-genet fra begge sine foreldre og er allerede syk eller vil på et tidspunkt utvikle sykdommen

7.6 Hypotyreose og kløløsning

Norsk Engelsksetterklubb (NESK), Norsk GordonsetterKlub (NGK) og NMBU-veterinærhøgskolen har etablert et forskningsprosjekt for å kartlegge gener som har

betydning for utvikling av sykdommene hypotyreose (nedsatt stoffskifte) og kløløsning. Prosjektet har også fått støtte fra Norges Forskningsråd. Målet er å finne årsaken til kløløsning og hypotyreose hos engelsksettere og gordonsettere.

Kløløsning (symmetrisk lupoid onychodystrofi) er en sykdom der en eller flere klør løsner. Tilstanden er smertefull og det er ikke uvanlig at hundene får tilbakefall. Klørne blir misdannet når de vokser ut igjen og hundene kan oppleve smerter også ved løping i terreng.

Hypotyreose sees vanligvis hos middeladrende hunder og skyldes en nedsatt produksjon av hormonet tyroksin i skjoldbruskkjertelen. Symptomer er vektøkning, nedsatt utholdenhet, trøtthet og dårlig pelskvalitet. Diagnosen stilles ved å måle blodets innhold av ulike tyroksinhormoner og antistoffer mot disse.

Kløløsning og hypotyreose er sykdommer der flere gener og forskjellige miljøfaktorer kan ha betydning for om hundene blir syke eller ikke. Samspillet mellom gener og miljøfaktorer vil også kunne påvirke sykdomsforløpet hos de enkelte hundene. Målet med forskningen er å finne ut hvorfor enkelte hunder plutselig mister klørne og/ eller utvikler hypotyreose.

7.7 Andre sykdommer

7.7.1 Atopisk dermatitt

Atopisk dermatitt er en sykdom der fremtreden symptomer er kløe, gjentatte ørebetennelser og såre poter. Det er sannsynlig at det er en viss arvelig disposisjon for denne sykdommen. Det er uklart hvor stort omfanget er av sykdommen hos engelsk setter. Generelt bør hunder som har sykdommen registreres med opplysningen i DogWeb, og syke individer bør ikke brukes i avl.

7.7.2 Osteochondrosis dissicans (OCD)

OCD er en sykdom i skjelettet som iblant forekommer hos engelsk setter. Det er sannsynlig at det er en viss arvelig disposisjon for sykdommen.

7.7.3 Forkalkninger i ryggsøylen (Spondylose)

Spondylose er ikke uvanlig hos eldre engelske settere. Det er uklart i hvilken grad sykdommen er arvelig. Inntil omfang og arvegrad er bedre karakterisert har NESK ingen spesifikk strategi for å redusere omfanget.

7.8 Kortsiktige og langsiktige mål

- Benytte dataregister for systematisering og registrering av helseopplysninger som sykdommer, medfødte defekter og dårlig gemytt/uønsket adferd.
- Redusere forekomsten av HD, spesielt middels og sterk grad (D og E)
- Kartlegge og redusere forekomst av sykdommer i skjelett og ledd
- Redusere antall hunder som blir syke av CL og PRA i den norske populasjonen
- Redusere forekomsten av hypotyreose og kløløsning hos engelsk setter

7.9 Tiltak for å nå målene

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
7.1	Oppfordre oppdrettere til å avle på foreldredyr med en samlet HD-indeks større enn 200	NESK.no	Løpende
7.2	Krav om at klubbens godkjente avlshunder må ha en indeks på minst 100	Årsberetning	Løpende
7.3	Opprettholde registreringsrestriksjoner for PRA og CL	Årsberetning, NESK.no	Løpende
7.4	Offentliggjøre helseinformasjon om enkeltindivider i Datahound	Datahound	Løpende
7.5	Øke kunnskap om foring og forebygging av skjelettlidelser	Foredrag, NESK.no, Facebook Fuglehunden	2016-2017

8. EKSTERIØR

8.1 Overordnet mål

Engelsksetteren skal være middels høy med rene linjer, elegant i utseende og bevegelser. Rasen er en middelsstor langhåret, harmonisk bygget stående fuglehund. Den skal ha kraftig benstamme, være velvinklet, muskuløs, med velutviklet brystkasse, kort sterk lend og bredt kryss.

I Norge brukes mankehøyden fra den gamle engelske standarden som var tilpasset jakthunder:

Hannhunder: 58-64 cm

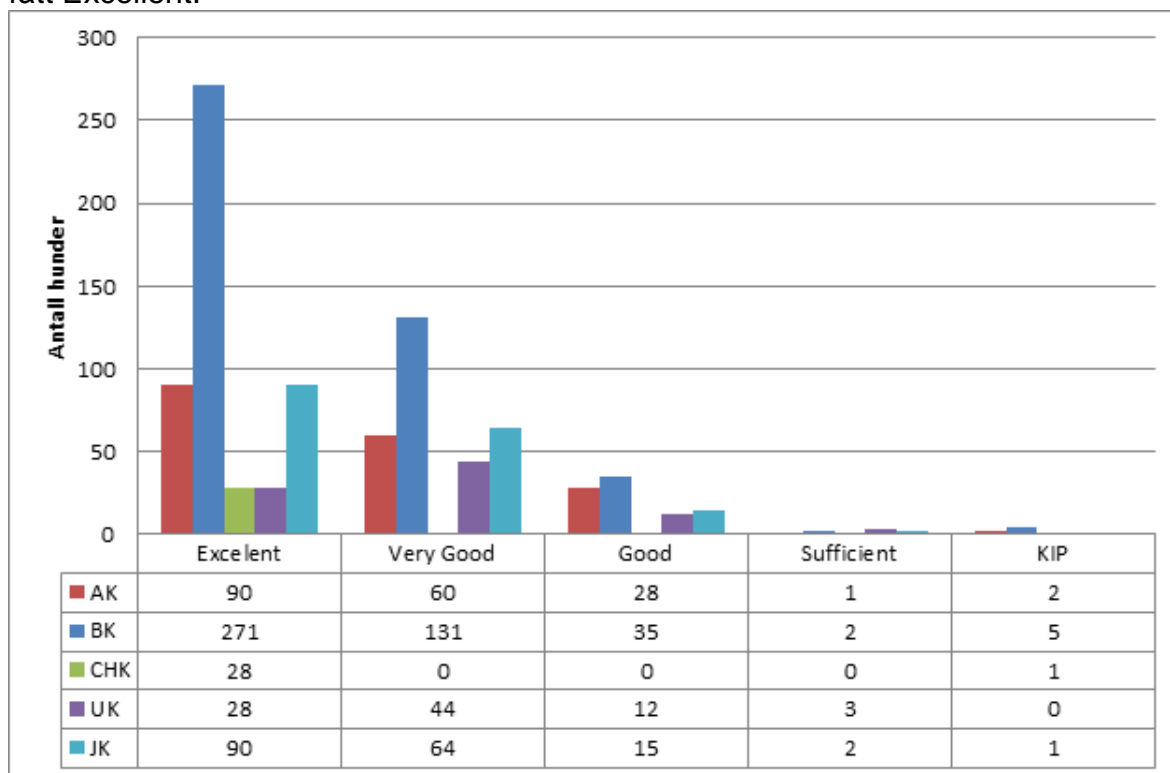
Tisper: 54-60 cm

8.2 Dagens engelsksetter

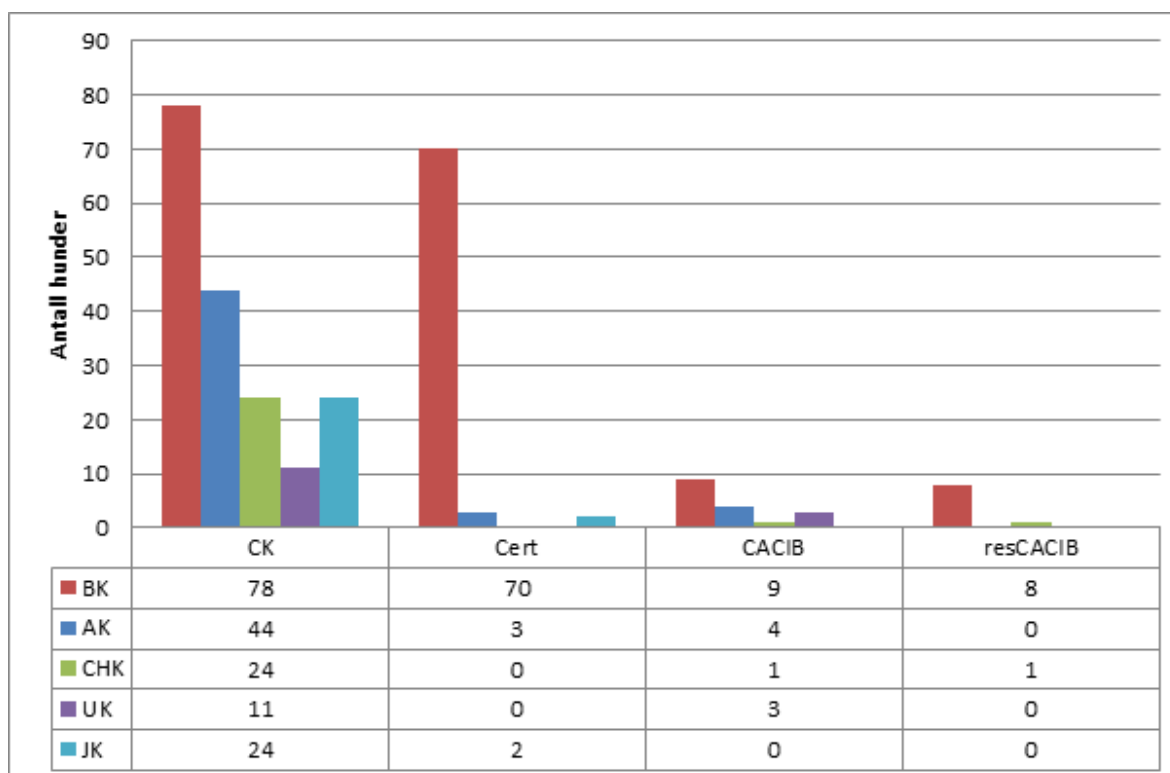
Dagens engelsksetter fremstår i hovedsak i henhold til den vedtatte rasestandarden. Alle engelsksettere ble målt på utstilling i perioden 2007-2009 for å få en oversikt over rasens størrelse. Antall individer som ble målt var 1539, derav 687 hanhunder og 852 tisper. Gjennomsnittet for hanhunder lå på 61 cm og for tisper på 56 cm. Dette ligger godt innenfor vår Nordiske standard som angir at hanhunder skal være 58-64 cm og tisper 54-60 cm.

For å stille i brukshundklassen må hunden være premiært på jaktprøve. 49 % av alle hunder som ble vist frem på utstilling ble vist frem i brukshundklassen (BK). I juniorklassen (JK) ble 19 % av hundene vist fram og 10 % i Unghundklassen (UK). 20 % av hundene var vist frem i Åpenklasse (AK), mens 3 % er utstillingschampions (CHK). Det er

kun noen få hunder som har fått «Kan Ikke Premieres» (KIP). Hele 56 % av hundene har fått Excellent.



Figur 16 – Antall av ulike premiegrader per utstillingsklasse



Figur 17 – Antall tildelte CK, CERT, CACIB og resCACIB

Cert kan tildeles i alle klasser så lenge hunden er jaktpremiert. Det ble delt ut 75 Cert totalt, 3 i AK og 2 i JK og resten i BK. I Juniorklassen så kan det ikke tildeles CACIB og

resCACIB. Prosentfordeling av CK i de forskjellige klassene er 49 % i AK, 29 % i BK, 86 % i CHK, 39 % i UK og 27 % i JK.

8.3 Kortsiktige og langsiktige mål

- Engelsksetteren skal være funksjonell, vakker og fullt ut tilfredsstillende eksteriørstandardens krav, samtidig som den er en særdeles god jakthund.
- Arbeide for en homogen og rasetypisk engelsksetter og unngå en deling av rasen mellom "show setter" og "trial setter".

8.4 Tiltak for å nå målene

Tiltak nr.	Tiltak	Medium	Frekvens
8.1	Opprettholde avlskriterier som legger vekt på at foreldredyr skal være dokumentert på jaktprøve og utstilling	NESK.no	Løpende
8.2	Fokus på mankehøyde slik at hundene ikke blir lavere enn dagens gjennomsnitt	NESK.no, Årsberetning Fuglehunden	Løpende
8.3	Arrangere minst en eksteriørdommerkonferanse i løpet av strategiperioden		Strategiperioden
8.4	Overvåke og tilgjengeliggjøre statistikk og orientere om utvikling av rasens eksteriør	NESK.no, Årsberetning Fuglehunden	Løpende